

**Ruusutarhani
tarinoita**

Leila Kastelli

Ruusutarhani tarinoita

Ruusutarhani tarinoita

Ruusutarhani tarinoita

Leila Kastelli

Ruusutarhani tarinoita

Kuvat ja teksti Leila Kastelli
Asiatarkastus Matti Kulju
Taiton suunnittelu Leila Kastelli ja Mauri Laakkonen
Taitto Mauri Laakkonen

© 2021 Leila Kastelli
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 9789528046080

Sisällysluettelo

Johdanto	8
Metsätien varressa ruusujen maailma	9
Ruusu, salaisuuden tunnuksena	11
Suomalaiset villiruusut eli luonnonruusut	12
Salaperäinen metsäruusu	16
Karjalanruusu Volmarin mökin pihalta	19
Kaarina toi minulle oudon ruusun	20
Orjanruusun kamppailu elämästä	23
Kerrannaiset villiruusut	25
Tarina metsämökin ruususta	27
Villiruusuja maailmalta	29
Tarinaa Aulangon punalehtiruususta sekä rakkauden kaipuusta	30
Pihkalta tuoksuva nystyruusu	31
Kempeleen kaunotar valloittaa	35
Mikä tämä ruusu on?	37
Rosa gallica Asterixin maailmasta	38
Iloisesti kukkiva <i>Rosa rupicola</i>	39
Pohjois-Amerikan metsien kimmeltävä ruusu	40
Kirottu ja sitkeä <i>Rosa rugosa</i>	42
Tarhapimpinellat eli spinosissimaruusut	44
Ruusu, rakkauden symbolina	46
Juhannusruusu, Suomenruusu	48
Idänjuhannusruusun kanssa matka maapallon toiselle puolelle!	49
Seminaarinruusun tarina	52
Linnanmäen ruusukaunotar	55
Papulan kartanon rakastettu ruusu	57
Juhannusmorsian eli morsionruusu	60
Lisää vaaleanpunaisia prinsessaruusuja!	63
Viettelevä metsänolento	66
Suviruusu 'Poppiuksen' tarina	68
Ruusulajikkeita Skotlannista	71
Frank Skinnerin 'Suzanne' -kaunotar'	73
Miten uusi ruusulajike jalostetaan?	76
Muumilaakso sai oman ruusunsa	78

Suomen ruusujen äiti ja jalostaja Pirjo Rautio	79
Keltaiset tarhaharisoninruusut	83
Linnapellon tarina	84
Kaikki harisoninruusut eivät ole keltaisia	86
Mistä olet tullut Paimion söpöläinen?	87
Saanko olla ystäväsi? kysyi kiiminginruusu	88
Tarinaa ruususta nimeltä Nils	90
Punertavia tarhaharisoninruusuja	91
Helsingin tarhaharisoninruusuja	93
Historiallinen 'Nankin'	96
Viskirusuni 'Arthur Bell'	97
Historialliset tarhakurttu-ruusut	99
Ruusun tuoksu	100
Kurttu-ruusu Japanista Eurooppaan	101
Yksinkertaiset kurttu-ruusut	102
Onko 'Pohjolan Kuningatar' ruusujen kuningatar?	105
Onko Hollanti unohtanut oman kauniin ruusunsa?	108
Laivaruusun tarina	110
Ruusupuun, neuvoksettaren ruusu	113
Runoilijan Katri Valan ruusu	115
Ruotsalainen löytöruusu 'Moje Hammarberg'	117
Tarhakurttu-ruusuja maailmalta	118
Nukkeruusun upea tytär, keijuruusu	119
Maailman pohjoisin ruusutarha	121
Monen suosikkiruusu 'Ritausma'	123
Monte Cassinon ruusu – muisto II maailmansodasta	125
Muita ruusututtavuuksia Saksasta	127
Suosikkiruusuuni 'Wasagaming'	129
Bugnetin kaunottaria	130
Suomalaiset tarhakurttu-ruusut	133
Lähiseudun tarhakurttu-ruusuja	134
Blandaruusuja Helsingin alueelta	138
Arno Kasvin löytöruusu kaatopaikalta	141

Piparkakkutalon ruusu 'Ainola'	142
Lapsenruusu 'Alavanhovi'	144
Peter Joyn rugosapohjaisia ruusuja	146
Pirjo Raution rugosaruusuja	150
Kanadalaisia ja muita köynnösrusuja	153
Ruusu sodan ja maailman valloittajan symbolina	154
Ruusujen äidin Felicitas Svedjan elämä	155
Oman ruusutarhani Exploder-ruusut	157
Pohjantähti, johtotähteni	164
Tulinen 'Flammentanz'	167
Syntymäpäiväruusuni 'Lawinia'	169
Lujatekoinen 'Robusta'	169
Norjalainen ruusu 'Hurdal'	172
Seomen viljelyvyöhykkeiden merkityksestä, Jari Särkkä	173
Ranskanruusut	176
Ruusun tervehdyttäjänä	177
Ranskalainen unelmani	179
Lääkekasvi apteekkarinruusu	181
Loistava Rosa 'Splendens', 'Frankfurt'	183
Ranskanruusuja suomalaisittain	186
Ranskanruusun junamatka Olkkalaan	188
Ruusutarhani suurin onni	192
Ranskalaisia ranskanruusuja	194
Kahden Inkerin hoivaama mustialanruusu	197
Raahelaiset löytöruusut	200
Raahelaisuus	201
Tarina keltaisesta ruususta	204
Malvaruusu lapsuuteni maisemasta	206
Sofianruusun tarina	208
Maailman rauhan symbolina ruusu 'Peace'	210
Ruusuhakemisto	216
Tietolähteet	219

Johdanto

Ruusutarhani tarinoita -kirjan ja ruusutarhani synnyssä on ollut mukana useita läheisiäni, ystäviäni ja tarinankertojia. He ovat omalta osaltaan inspiroineet minua ruusuisen maailmani luomisessa. Lämpimät kiitokset heille kaikille!

Jäätyäni eläkkeelle opettajan toimestani vuonna 2011, täytin tyhjää olotilaani rakentamalla mieheni *Einon* muistoksi ruusutarhaa ja pitämällä kesäisin pihapiirissäni Ruusumuorin Kesäkahvilaa. Ruusutarhaani olen rakentanut runsasta mielikuvitustani hyödyntäen, käyttämällä kierrätysmateriaaleja ja antamalla luonnonkukkien kasvaa ruusujen ja perennoiden lomassa. Olen pyrkinyt luomaan tasapainoisen maalaishenkeen sopivan ruusutarhan.

Talvisin olen kirjoittanut muun muassa kolme romaania. Suurena tukena omakustanteena julkaisemieni romaanien ja tämän ruusukirjan toteutuksessa on ollut ystäväni ja kirjojeni taittäjä *Mauri Laakkonen*.

Olen kirjoittanut *Ruusutarhani tarinoita* -kirjan kahden aiemmin julkaisemani teoksen Ruusutarhan tarinoita osa 1 ja osa 2 pohjalta. Tähän kirjaan olen tuonut uutuuksina mukaan kanadalaiset ja ranskalaiset ruusuni ja samalla tehnyt joitakin päivityksiä tässä kirjassa käyttämiini edellisten julkaisujen tekstiosuuksiin. Tietoiskut löytyvät harmaista laatikoista.

Olen aina ollut tarinankertaja, niin myös tässäkin kirjassani. Villiä vimmaani ovat olleet hillitsemässä ystäväni *Essi Nuortimo* tarkastamalla tekstiä ja *Matti Kulju* Oulujoen Taimistolta, tarkastamalla faktatietoja. Arvokasta tietoa antoi *Jari Särkkä* Särkän Perennataimistolta, tarkentamalla Suomen kasvuvyöhyketietoutta. Ruusutarhani lasketaan kuuluvan V-vyöhykkeelle, joten kirjani kertoo pohjoisen Suomen alueella selviytyvistä ruusuista.

Kirja on julkaistu *Kordelinin säätiöltä* saamani apurahan turvin.

Leila Kastelli

Metsätien varressa ruusujen maailma

Kun Eino-niminen mies kesytti minut maailman turuilta, asetuin asumaan ja perhettä perustamaan hänen rakentamalleen pientilalle. Tässä olen ollut 40 vuotta. Mieheni Einon kuoleman jälkeen vuonna 2011 katselin suruissani tyhjää perunamaata. Päätin rakentaa siihen ruusutarhan mieheni muistoksi, sillä hän rakasti ruusuja. Päätin perustaa myös pienen kesäkahvilan vanhaan vilja-aitaan. Sitä varten varasin toiminimeksi Ruusumuorin Kesäkahvila. Tähän työhön hukkui suruni, ja ajan kuluessa huomasin, kuinka lempeästi ruusut hoitivat kasvattajaansa.

Ruusumuorin Kesäkahvila ja pihamaa ruusutarhoineen on ollut kesäisin asiakkaille avoimena pian kymmenen vuotta. Ruusutarhani sijaitsee Raahessa kasvuvyöhykkeellä V, 16 km merenrannasta itään. Lähellä sijaitsee myös Suomen näyttävin ja suurin jätinkirkko. Kastellin Jätinkirkkoa turistit käyvät ihmettelemässä ja usein myös löytävät puutarhakahvilani.

Vuosi vuodelta olen lisännyt ruusupensaita. Nyt eri lajeja ja lajikkeita on yli sata ja lisää istutan. Minulle ei ole riittänyt pelkkä ruusun kauneus, ei edes sen nimi tai suku, johon se kuuluu, vaan olen tutkijaluonteellani kaivanut esiin kaiken mahdollisen tiedon ruususta sen kasvattajan tai löytäjän historiaa myöten. Olen tempaissut lisää tarinaa luovuuden hatustanikin. Näin olen päässyt ”ruusumatkoille” ympäri maailmaa, sillä ruusuthan ovat alun perin lähtöisin eri puolilta maapalloa.

Olen harrastelija puutarhan hoidossa. Kirjatietoutta ja nettisivuja ruusujen hoidosta on runsaasti. En kertaa sitä tietoa, vaan keskityn ruusun persoonallisuuteen, sen menneisyyteen ja nykyisyyteen, sen yksilöllisyyteen ja terveydellisiin vaikutuksiin. Kun istutan ruusun ja näen sen kasvavan ja kukoistavan, kiinnyn siihen. Vuorovaikutus ruusun kanssa on suuri elämys. Sitä kaikkea todistan näillä tarinoillani.

Näin tulee pohjolaudesta ruusutarhastani kokonaisnäkemys, ruusuista ruusuperhe ja muistoista kokonainen tarhakudelman.

Ruusulla on monta tehtävää maailmassa. Sen tulee olla kaunis ja tuoksuva ja sen tulee hurmata ja valloittaa maailmaa. Sen tulee kantaa muistoja rakkaista. Sen tulee hälventää surua ja täyttää sotatantereet ja hyljätyt asujaimistot kasvustollaan. Sen tulee tuottaa iloa. Ruusun tehtävä on parantaa ja lohduttaa. Se on jumalallinen, mystinen ja salaperäinen. Mutta sillä on myös

piikkensä, omat aseensa ja niillä kuin myös kauneudellaan, se muistuttaa vallastaan, kuninkuudesta ja kuningattaruudesta. Ruusu on luonteeltaan antrogyyni. Se on sekä feminiininen että maskuliininen kasvi. Ruusuista ovat kiinnostuneet miehet ja naiset. Ruusu on yhtä hyvin sotien ja kuoleman kuin myös rakkauden ja lohdun symboli.

Leila Kastelli

ruusumuori

Ruusu, salaisuuden tunnuksena

*T*aru kertoo ruusun salaisuudesta. Kun Egyptin muinaisille jumalille syntyi poika, sen nimeksi annettiin Horus. Horus oli Auringon jumala. Kun Horus varttui aikuiseksi, Isis antoi hänelle ruusun ja sanoi: - Ruusu sisältää salaisuuden. Opiskele se, mutta älä kerro siitä muille.

Kun Makedonian kuningas Aleksanteri Suuri valloitti Egyptin, hän ihastui salaisuuksia kantavaan Horus-jumalaan. Hän ikään kuin adoptoi Horuksen mukaansa nykyisen Kreikan alueelle, jossa sille annettiin nimeksi Harpocrates. Harpocratesta esittävässä patsaissa on usein sormi suun edessä tarkoittaen vaikenemista ja salaisuuksien ylläpitämistä. Hänet nimettiin Kreikassa Hiljaisuuden jumalaksi.

Myöhemmin kerrotaan, että roomalaisten Kauneuden ja Rakkauden jumalatar Venus antoi ruusun Hiljaisuuden jumalalle, jotta Venuksen rakkauselämä säilyisi salaisuutena. Roomalaiset omivat Harpocrateksen itselleen omalla tavallaan. Hänestä tehtiin vakoilijoiden suojelija. Sieltä lienee myös latinankielinen ilmaisu sub rosa eli suomeksi ruusun alla. Monet salaseurojen valat vannottiin katossa olevan ruusun alla. Ruusu vaati pitämään salassa kaiken sen, mitä rakennuksen seinien sisällä puhuttiin.

Suomalaiset villi- eli luonnonruusut

Liitupastellipiirros: Leila Kastelli

JK -14

Villiruusut eli luonnonruusut ovat ruusulajeja. Nämä lajit ovat kaikkien ruusulajikkeiden esiäitejä.

Lajike syntyy yleensä kasvinjalostuksen tuloksena, mutta se voidaan myös valita luonnosta tai viljelyssä satunnaisesti syntyneestä poikkeavasta kannasta.

Ruusulajit kirjoitetaan virallisesti kursiivilla, esimerkiksi Rosa majalis. Lajikkeet kirjoitetaan heittomerkillä, esimerkiksi Rosa 'Onni' tai Rosa 'Tove Jansson'.

*Yksi ruusu on kasvanut laaksossa
ja se kauniisti kukoistaa.*

*Yksi kulkijapoika on nähnyt sen,
eikä voi sitä unhoittaa.*

*Ja sen olisi kyllä hän poiminut
ja sen painanut povelleen,
mutta köyhänä ei ole tohtinut,
vaan on jättänyt paikoilleen.*

sanat Kaarle Krohn

Tiedän nyt, että edellä oleva laulu on symbolinen, eikä tarkoita niinkään villiruusua kukkana. Minulle lapsena tuo laulu oli rakas ja mystinen, villiruusu sanana merkityksellinen.

Ruusuu ei ole alkujaan ollut minulle sen kummempi kukka kuin mikään muukaan. Periaatteeltani olen "anna kaikkien kukkien kukkia"-tyyppiä. En ole kohottanut ruusua erityisemmin esiin kukkakimppunakaan. Minulle ojennettu luonnonkukkakimppu on yhtä arvokas. Ajatus ja ihminen sen taustalla on tärkein.

Monet läheiseni pitivät ruusuista. Äitini oli romanttisen ruusuinen ihminen, herkkä kauno-sielu, joka nautti puutarhan rakentamisesta muuten niin köyhän lapsuuskotini ympärille. Mieheni Eino huomasi puutarhassa ensimmäiseksi ruusut ja meni niitä jututtamaan. Monet ystävis-täni nostivat ruusun ylimpään arvoonsa. Ruusua löytyi vaatteissa, verhoissa, astioissa ja tuok-suissa. Kaikki tämä on ollut minulle liian lempeää ja makeaa.

Lapsuuden kotipihallani rehotti suuri, valkoinen juhannusruusupuska. Olihan se kaunis ja tuoksuva, mutta hetken verran kesästä se vain kukki. Mutta yksi ruusu minua on aina kiehto-nut, nimittäin villiruusu. Kun pienenä kuuntelin Villiruusu-laulun salaperäisiä sanoja, ihmette-lin äidille, että onko sellainen todella olemassa jossakin.

Äiti selitti, että kyllä sellaisen voi luonnosta löytää, vaikka se on harvinainen.

Minä löysin sen!

Olin 8-vuotiaana mummolassa ja tapani mukaan kiertelin ja tutkiskelin ympäristöä. Tien toiselta puolelta ruohikon keskeltä löysin sen ruusun! Se työntyi sieltä hennolla varrellaan ja siinä oli pari vaaleanpunaista kukkaa. Juoksin innoissani isän luokse siitä kertomaan. Kuin suuren aarteiden olisin löytänyt! Isä tuli katsomaan sitä, nyökytteli innokkaasti päätään ja sanoi, että se hän on villiruusu. Voih!! Halusin kiihkeästi taittaa ja omia sen itselleni, viedä kotiin ja näyttää äidille. Isä sai käyttää kaikki tunteeseen vetoavat voimansa, jotta pystyin luopumaan halustani. Isä selitti lempein sanoin, että kun villiruusu on vasta kasvunsa alussa, niin harvinainen ja hento, olisi parempi antaa sen vielä rauhassa kasvaa. Annoin. Siihen se jäi ja muistoihini.

Ehkä tuon lapsuuden kauniin ruusuhetken vuoksi juuri villiruusut ovat tulleet minulle rakkaiksi. Olen pyrkinyt keräämään ruusutarhaani näitä ruusulajeja. Vain yksi hankaluus niissä on. Ne ovat villedä ja villiintyvät joskus kiusaksi asti pitkin nurmikkoa. Ne tarvitsevatkin aivan erilaista kuritusta rakkauden rinnalla kuin lajikkeet, jotka eivät ole niin villedä leviämään.

Kuvassa oikealla metsäruusuja:
Balkin ruusu ja Lukkaroisten ruusu sekä metsäruusun kiulukoita
Balkinruusussa useampi terälehti kuin Lukkaroisten ruusussa

Salaperäinen metsäruusu

Metsäruusun, *Rosa cinnamomea*, *R. majalis*, ihanuus on upeimmillaan, kun sen löytää luonnon helmasta auringonsäteiden valaisemana jostakin odottamattomasta paikasta. Metsäruusu viihtyy köyhässäkin maastossa eikä tarvitse paljoa vettäkään, kunhan vain saa valoa. Metsänreunasta tai metsälammen rannalta sen saattaa löytää. Latinankielinen sana *cinnamomea* tarkoittaa kanelinväriä, joka löytyy metsäruusun varresta. Sana *majalis* tarkoittaa toukokuuta.

Metsäruusu on puutarhani ruusuista kesän ensimmäisiä kukkijoita, vaikkakin se kukkii näin pohjoisessa vasta kesäkuussa. Otan esille muutamia puutarhani metsäruusuja, jotka nimitän sen paikan mukaan, josta ne olen puutarhaani noutanut tai lahjaksi saanut.

Balkinruusun, jolla viiden terälehdän sijasta saattaa olla seitsemänkin terälehteä, olen löytänyt erään unohdetun mökin pihamaalta, jossa on asunut Balk-niminen henkilö. Osaksi romah-taneen mökin ympärillä metsäruusu rehotti valtoimenaan ympäröiden rakennuksen rauniot.

Ymmärrettävää on se, että kun tupa tai talo on aikoinaan rakennettu, on se rakkaudesta siihen rakennettu. Rakkaudesta uuteen elämään, vaimoon ja lapsiin ja uskosta hyvää tulevaisuuteen.

Ehkä uuden tuvan vaimo on kiitollisuudesta istuttanut pihamaalle ruusun, jonka on tuonut vanhalta kotitaloltaan tai löytänyt villinä metsästä. Ruusu on ollut pihan rakkauden, kauneuden ja toiveiden muistuttaja.

Juuri rakkaus tiettyyn paikkaan ilmenee usein ruusun kautta. Rakkaudesta ja arvostuksesta asuinpaikkaan on hyvänä esimerkkinä kolme metsäruusua, jotka minulle on hellästi kaivettu juurakkotaimina ja lahjoitettu puutarhaani.

Yksi sellainen ruusu on mieheni äidin syntymäpaikkakunnalta Lukkaroisista Piehinkijoen rannalta. Näkisin, että juuri tämä ruusu kuvaa villiä metsäruusua aidoimmillaan. Rauha-serkku sen minulle ojensi kyynelsilmin miestäni muistaen ja sanoi: - Ihan vartavasten piti lähteä tätä tänne tuomaan. Pitäähän täällä kasvaa myös Lukkaroistenperän oma ruusu.

Olin liikuttunut. Kutsun tätä ruusua *lukkaroistenruusuksi*. Tällä tavoin ruusujen mukana elävät muistot, henkilöt ja paikat.

Leila Kastellin Ruusutarhani tarinoita -kirja on kirjoitettu omien kokemusten, tutkimusten ja osin mielikuvienkin pohjalta. Kirja kertoo yli sadasta ruususta, joita hän on kasvattanut puutarhassaan.

Koronavuodet 2020-2021 ovat olleet otollista aikaa muokata tietoa ja valita valokuvakokoelmasta kuvia ruusuista, aina kirjaksi asti.

Kastellin ruusutarha sijaitsee Raahessa kasvuvyöhykkeellä V. Maalaisympäristössä, vanhan talon pihamaalle, hän on luonut kierrätysmateriaalista ja luovaa hulluuttakin käyttäen ruusutarhan, jolla hän kunnioittaa edesmenneen miehensä Einon muistoa.

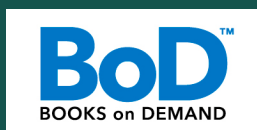
Kirjassa esitetty ruusutietous on tutkittua faktaa. Mukana on myös omakohtaisia muistoja ja kaikkea sitä, minkä ruusu voimallisuudessaan on herättänyt esiin.

Ruusujen taustalta löytyy hyvin rikas historia ja intohimoisesti ruusujaan kasvattavia henkilöitä.

- Näitä tutkiessa on kuin olisi tehnyt ruusujen kautta maailmanympärysmatkaa ja samalla tutustunut mielenkiintoisiin asioihin ja ihmiskohtaloihin, kertoo Kastelli.

Kirja on julkaistu Kordelinin säätiöltä saadun apurahan turvin.

Kannen kuva ja taitto: Leila Kastelli, Onni-ruusu

www.bod.fi